

INDHOLD

FORORD 7

INDLEDNING: HVAD ER HUMANISME? 13

- humanismens nivellering • humanismen og den kulturhistoriske afgrænsning • den »lyse« renæssance og den »mørke« middelalder • »idé« kontra »virkelighed« •

KAPITEL 1: MIDDELALDERENS RENÆSSANCER 31

- renæssancens hvem, hvad, hvor, hvornår – og hvor mange • islamisk konfrontation • islamisk inspiration • verdensforsagelse kontra naturdyrkelse • den naturfilosofiske renæssance • poetisk erotik og polemisk kirkekritik • gralen, kosmopolitismen og tolerancen • kvindemagt og kvindeforagt • inkvisition, katarer og kættere • exit »middelalder« •

KAPITEL 2: RENÆSSANCERNES RENÆSSANCE 83

- Beatrice, Laura, Fiametta og Amor • jagten på antikkens kulturarv • Hermes Trismegistos og radikaliseringen af magien • krigen mellem Venus og Dyden • Savonarola kontra Lorenzo • renæssancen mellem naturfilosofi og naturvidenskab • Afrika, Asien og Amerika • mennesker og slaver •

KAPITEL 3: INDIVIDUALISME OG RELATIVISME 149

- Modsætningernes sammenfald og Gud nr. 2 • Pico della Mirandola og Gud nr. 1 • Det guddommeliggjorte menneske • Giordano Bruno og den hermetiske reform • utopi og dystopi • dårskabens visdom og visdommens dårskab • Thelema, anarkismens kloster • kurtisaner, kvinder – og koner • selvoptagethed og selvforståelse, forskellighed og fællesskab • menneskets verden •

KAPITEL 4: PERSPEKTIV OG PERSONLIGHED 229

- gudernes asyl • Vitruvius' menneske • perspektiv, dybde og subjektivitet • Guds nøgne menneskekraft • Kristus og Pan • hedensk kristendom • titanernes kamp •

KAPITEL 5: RENÆSSANCE OG REFORMATION 277

- Martin Luthers reformation og renæssancens svækkelse • Philipp Melanchthon og muserne på Valby Bakke • Tycho Brahe og Urania på Hven • giganternes fald • renæssancehumanisme •

EFTERSKRIFT: HUMANISME EFTER DET 20. ÅRHUNDREDE 331

- Humanismens reaktualisering • Stirners individual-anarkisme og Sartres eksistentialisme • renæssancehumanisme, religion og religiøsitet • humanisme i det tredje årtusind •

CITERET OG KOMMENTERET LITTERATUR 345

BILLEDFORTEGNELSE 353

REGISTER 355